

Ing. Andrej Babiš, předseda Vlády České republiky
Mgr. Ing. Taťána Malá, vládní zmocněnkyně pro
lidská práva
JUDr. Eva Kostolanská, ombudsmanka
Mgr. Martin Beneš, dětský ombudsman

Vážený pane premiére, Vážená paní zmocněnkyně pro lidská práva, Vážená paní
ombudsmanko, Vážený pane dětský ombudsmane,

obracíme se na Vás jako občané a občanky, odborníci a odbornice, zástupci a zástupkyně
organizací poskytujících sociální služby, kterým záleží na tom, aby Česká republika byla
zemí, kde nikdo nemusí umírat předčasně v důsledku toho, že přišel o domov.

Každý rok v České republice předčasně umírají stovky lidí se zkušeností
s bezdomovectvím na následky života bez stabilního, bezpečného bydlení, nedostupné
zdravotní péče a dlouhodobého sociálního vyloučení. V průměru umírají v Česku lidé se
zkušeností s bezdomovectvím o 16 let dříve než běžná populace. Bezdomovectví
a nestabilní bydlení představují zásadní témata porušování lidských práv a ochrany
veřejného zdraví. Jde přitom o **problém, kterému lze předcházet a který lze systémově
řešit**. Proto Vás vyzýváme, aby Vaše vláda učinila z řešení bezdomovectví jednu ze
svých priorit a začala bezodkladně přijímat opatření, která povedou k jeho prevenci
a ukončování.

Abychom předešli maximu předčasných úmrtí lidí se zkušeností s bezdomovectvím, je
v první řadě potřeba **přeorientovat veřejné politiky od krizových řešení k prevenci
bezdomovectví**. Je třeba **předcházet bezdomovectví, kdykoliv je to možné**,
a v případech, kdy mu nelze zabránit, **zajistit, aby bylo vzácné, krátkodobé
a neopakující se**.

To konkrétně znamená, že je třeba přijmout následující řešení:

1. Prevence bezdomovectví

Je třeba v praxi systematicky ukotvit prevenci bezdomovectví na různých úrovních – od
univerzální prevence jež míří prostřednictvím nástrojů snižování chudoby ve
společnosti a obecného zvyšování finanční dostupnosti a udržitelnosti bydlení na celou
populaci, přes **cílenou prevenci bezdomovectví u ohrožených skupin**, mj. lidí
opouštějících instituce, jako jsou vězení, nemocnice (včetně psychiatrických), ústavní či
náhradní rodinná péče, až po **krizovou prevenci** zaměřující se na podporu lidí

ohrožených bezprostředně ztrátou bydlení, ať už v důsledku dluhu na nájmem, konfliktu s pronajímatelem nebo konfliktu v rámci domácnosti (a to prostřednictvím nízkoprahové jednorázové finanční pomoci, právního poradenství a/nebo mediace), a **nouzovou prevenci**, která má prostřednictvím zajištění důstojného přechodného ubytování, předejít tomu, aby kdokoliv musel přespávat bez přístřeší. Na všech úrovních je rozhodující **včasnost poskytnutí podpory**.

2. Rychlé zabydlování

Jako efektivní se ukazuje co nejrychlejší zabydlování domácností, které se dostaly do situace bezdomovectví, do standardního bydlení. A to **bez podmínek** (připravenosti, abstinence, stabilizace symptomů duševního onemocnění, bezdlužnosti atd.) a **s flexibilní – v případě potřeby multidisciplinární – podporou**, jež se zaměřuje na zotavení a sociální integraci zabydlených osob a je poskytována **tak dlouho, jak je potřeba**. Tato podpora představuje **prevenci opakovaného bezdomovectví**.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat rychlému zabydlování rodin s dětmi a mladých dospělých, protože na děti a mladé lidi má bezdomovectví dlouhodobé devastující dopady.

3. Dostatečná nabídka skutečně dostupného bydlení

Dostatečná nabídka standardního bydlení, jež je **skutečně dostupné pro zranitelné domácnosti** a poskytuje jim **dlouhodobou jistotu**, je zásadním předpokladem pro funkční univerzální prevenci bezdomovectví i pro rychlé zabydlování. Zásadní pro to je **výrazné zvyšování kapacit obecního a neziskového bytového fondu**, ať už výstavbou, rekonstrukcemi či odkupem.

4. Integrace sociálních a zdravotních služeb

Pro předcházení předčasným úmrtím lidí se zkušeností s bezdomovectvím je důležitá také integrace sociálních a zdravotních služeb. Důležité je zavádění **multidisciplinárních týmů** (složených z praktických lékařek, psychiatrů či psychiatrických sester, sociálních pracovníků a peer–pracovníků), **mobilní zdravotní služby, asertivní vyhledávání pacientek a pacientů** v přirozeném prostředí, **zajištění kontinuity péče po hospitalizaci** v důstojných podmínkách a také vytváření organizační kultury zdravotnických služeb, jež je založena na **přístupu zohledňujícím trauma**.

Jde o v zahraničí osvědčené nástroje, jež efektivně přispívají k ukončování bezdomovectví. Města a státy, které jich využívají, úspěšně snižují zásadním způsobem počty lidí bez domova, počty lidí bez střechy nebo počty lidí, kteří jsou bez domova

dlouhodobě. Že je bezdomovectví možné ukončovat, ukázali např. ve Finsku ([od konce 80. let pokles bezdomovectví o téměř 80 %](#)), v texaském Houstonu ([pokles bezdomovectví o 64 % od roku 2011](#)) či coloradském Denveru (mezi lety 2023 a 2025 [pokles pouličního bezdomovectví o 45 %](#)). Za zmínku stojí také úspěšné snahy o ukončení bezdomovectví amerických válečných veteránů a veteránek ([od roku 2009 se podařilo snížit počty veteránů bez domova o 56 %](#)).

Česká republika v roce 2021 schválila Lisabonskou deklaraci, jíž se zavázala, že bude usilovat o ukončení bezdomovectví do roku 2030, aby:

- nikdo nepřespával na ulici kvůli nedostatku dostupného, bezpečného a vhodného nouzového ubytování;
- nikdo nežil v nouzovém nebo přechodném ubytování déle, než je nutné pro úspěšný přechod k trvalému bydlení;
- nikdo nebyl propuštěn z jakékoli instituce (např. vězení, nemocnice, pečovatelského zařízení) bez nabídky vhodného bydlení;
- nucenému vystěhování by se mělo zabránit, kdykoli je to možné, a nikdo by neměl být vystěhován bez podpory při hledání vhodného řešení bytové situace, pokud je to nutné;
- nikdo nebyl diskriminován kvůli svému statusu člověka bez domova.

V loňském roce Česká republika sice učinila významný krok, když schválila Zákon o podpoře bydlení, k naplnění cílů Lisabonské deklarace, a k tomu, aby zde každoročně neumíraly předčasně stovky lidí se zkušeností s bezdomovectvím, má ale stále velmi daleko.

Vážený pane premiére, žádáme Vás, abyste využil mandát své vlády k prosazení systémových změn, které budou chránit lidské životy, posilovat sociální soudržnost a povedou k tomu, že bezdomovectví v České republice bude skutečně vzácné, krátkodobé a neopakující se. Současně za Platformu pro sociální bydlení deklarujeme svoji připravenost být Vám při této důležité změně partnerem. Nabízíme zkušenosti z praxe, odborné know-how i spolupráci při přípravě a zavádění účinných řešení. Věříme, že společným úsilím lze vytvořit systém, který nebude reagovat až na důsledky bytové nouze, ale bude jí předcházet a umožní lidem v České republice žít důstojný a bezpečný život.

S úctou

Barbora Bírová,
ředitelka Platformy pro sociální bydlení